

Антологија

СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Милутин Бојић

ПЕСМЕ

„Антологија српске књижевности“ је пројекат дигитализације класичних дела српске књижевности Учитељског факултета Универзитета у Београду и компаније Microsoft®

Није дозвољено комерцијално копирање и дистрибуирање овог издања дела. Носиоци пројекта не преузимају одговорност за могуће грешке.

Ово дигитално издање дозвољава уписивање коментара, додавање или брисање делова текста. Носиоци пројекта не одговарају за преправке и дистрибуцију измењених дела. Оригиналнo издање дела налази се на Веб сајту www.ask.rs.

Антологија
СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Милутин Бојић

ПЕСМЕ

Садржај

ЛЕПОТА.....	2
ОНИМА ШТО ПЛАЧУ	4
ВЈЕРУЈУ	6
МЛАДОСТ.....	8
ВРАНЕ	10
МРТВИ БОГОВИ	12
ПОСЛЕДЊИ ЧОВЕК.....	15
ЗАЉУБЉЕНИ ДАВИД.....	21
САЛОМА	27
БАЈКА О ЖЕНИ	33
ГРИФОС	35
ХИМНА	38
ПОЉУБАЦ.....	40
МОЛИТВА.....	42
РАЗВЕЈАНЕ ВАТРЕ.....	45
ХЕРОСТРАТИ.....	47
ПОД ЛЕТЊИМ СУНЦЕМ	50
ЗЕМЉА ОЛУЈЕ	52
ВЕРА.....	54
DEUS DEORUM	56
СВАКИДАШЊА ПЕСМА.....	60
СТРАХ.....	62
СЕВЕРНИ БОГОВИ	64
ЈЕСЕН НА ВАРДАРУ	66
ХИМНА ПОКОЛЕЊА	68

ПОСЛЕДЊИ ИМПЕРАТОР.....	77
ЈЕЗЕРА.....	80
ОЧИ.....	82
МЕЂАВА.....	85
КРОЗ ПУСТИЊУ.....	87
КАО ПРОМЕТЕЈ.....	89
СИНГИДУМУ.....	92
БЕЗ ДОМОВИНЕ.....	94
СЕЈАЧИ.....	96
НА ОСТРВУ.....	99
НЕРАНЏИН ЦВЕТ.....	101
БЕЗ УЗВИКА.....	103
ПЛАВА ГРОБНИЦА.....	105
СОНЕТИ.....	109
I.....	110
II.....	111
III.....	112
IV.....	113
V.....	114
VI.....	115
VII.....	117
VIII.....	118
IX.....	119
X.....	120
XI.....	122
XII.....	123
XIII.....	124
XIV.....	125
XV.....	126
XVI.....	127
XVII.....	128
XVIII.....	129
XIX.....	130
XX.....	131
XXI.....	132
XXII.....	133
XXIII.....	134
XXIV.....	135

XXV	136
XXVI	137
XXVII	138
XXVIII	139
XXIX	140
XXX	142
XXXI	143
XXXII	144
XXXIII	146
XXXIV	148
XXXV	150
XXXVI	151
XXXVII	153
XXXVIII	155
XXXIX	157
XL	159
XLI	160
XLII	161
XLIII	162

ЈА ХОЋУ ДА СТВОРИМ ПУНО СНАГЕ ДЕЛО

ЛЕПОТА

Т

и гледаш водопад како се пенуши,

Слушаш фијук ветра крај речних обала,
И осећаш маглу што штипа и гуши,
Но не видиш сунце у бари сред кала.
Гледаш како грана за граном се суши
И прелива јесен изнад морских вала
Уморнога сунца хиљадама шара
И мре тисућ боја шумом четинара.

И гледаш кад јутро из ложнице ступа,
И слушаш клептање изгладнеле чапље,
Гледаш како месец млеком брда купа
И сањива роса јутром с ружа капље,
И не видиш ништа и корачаш даље
Плачући што небо само сумор шаље.

О, мислиш ли, можда, постоји Лепота
Далека и чудна, непојамна ником?

Блудећи је тражиш стазама живота,
Очајно је кличеш својом грубом виком,
А вретено своје Парка кад размота,
Смућен ћеш чезнути за слућеном сликом
Незнане Лепоте. Чуј, у теби све је:
Тобом цвет мирише, тобом сунце греје,

Тобом небо плаче, тобом горе цепте,
У царству лепоте жена круну носи,
Тобом поноћ блуди, тобом звезде трепте,
Тобом зло се цери, тобом самрт коси,
Анђео и демон тобом с неба слећу —
Тобом Господ живи, светови се крећу.

(1910)

ОНИМА ШТО ПЛАЧУ

Ја хоћу да радим не губећи време,

Да не кукам после како немам среће,
Како је за борбу слабо моје плеће
И како су људи стене глухе, неме.

Ја хоћу да радим, ја тражим живота,
Не плашим се борбе, у њу ступам смело.
Ја хоћу да створим пуно снаге дело.
Не плаши ме моја властита Голгота.

Кидајући себе, ја хоћу да стварам,
Да челичним длетом чврсти камен парам
И да створим дело што времену прети.

Да саломим леност овог млаког друштва,
Пуног женских ћуди и мушког мекуштва.
Сада! Плач не трпим: плач се грозно свети.

(1910)

ВЈЕРУЈУ

Верујем себи у дан искушења,

Кад реч се туђа испред мене стави;
Верујем себи у дан разорења,
Победном песмом смрт кад демон слави;
Верујем себи у дане презрења,
Погрдних речи вал када ме плави;
Верујем себи и снагом титана,
Заклапам гробља изнурених дана.

Јер не плашим се лешева што веле:
И ми смо хтели то, што ти би хтео,
Но залуд божју искру људи желе:
Пашћеш под јарам као и свет цео;
Дуге су борбе тај закон завеле,
А трнов венац сам је Господ сплео. —
Верујем себи, не плашим се речи:
Ја имам Бога, пред ким се не клечи.

Верујем себи у часове таме.
Кад јечи тартар и кад бакар бљује;
Верујем у час и погрде саме,
Кад ми у лице смеје се и пљује,
Верујем себи у часове чаме.
Молитвом, коју мој Бог само чује,
Дижем се изнад луциферског беса,
Чаробних мага и сатирског плеса.

(1910)

МЛАДОСТ

Ј а знам само хоћу, а не знам шта хоћу,

Стотину бих ствари у један мах хтео,

Бежао бих у свет, тражио самоћу

И, кад бих могао, на небо се пео;

Свирао, певао, без реда и везе

Мелодије луде, очајне и дрске,

Како пламти небо, како плачу брезе,

Како свира ветар и вапију трске.

Као какав дивљак азијских племена,

Што бесни од бола, а несрећан није,

Шибалући тела обнажених жена

У даире лупа, јауче и пије,

Затим тражи песме дотле нечувене,

да тај бол без бола из груди му гоне,

И ја праскам, бесним, крв струји кроз мене

И стотине струна у свести ми звоне.

У коштац са судбом! Тада праскам, докле
Не клонем сав сможден као трула маса;
Тада, као човек кога Господ прокле,
Хулим Бога, да се небо усталаса.

То сазрела младост неког циља тражи:
Хтела би из душе, из срца, из груди,
Чак и бол би хтела: кад је бол раздражи,
Да се троши, крши, и бесни и луди.

(1910)

ВРАНЕ

ледао сам дуго како лете вране.

Црне као младост кад у неврат тоне.
У даљини запад каткад блеском плане,
А над њиме сиви облаци се гоне.
Без крика, без циља летеле су вране.

Црне, истоветне, страшну причу зборе,
Како је ужасно с другим једнак бити.
Тишина: пролазност И вечност се боре.
Све крај мене пада у њихове нити.
Ала је ужасно с другим једнак бити!

Крик један, пун страсти, зачу се у ноћи.
То вран један крикну. Јато за њим грну.
А он је кликтао, свестан своје моћи,
И водио циљу браћу своју црну.
Ћутећи су вране летеле у ноћи.

Ја сам задрхтао. Чини ми се тада
Да сам био сличан каквој чедној жени,
Што, пошавши стазом на којој се пада,
Трза се, а стид јој образе црвени.
Те вечери Воља роди се у мени.

(1910)

МРТВИ БОГОВИ

М

удрости доста! О, пали смо ниско.

У вечну ноћ нас наше воде зубље,
А чини нам се сунце нам је блиско.
Мремо без свести, тонемо све дубље.

Раскрестили смо са прошлошћу гњилом,
У ноћ зала је погребосмо целу,
Будућност својим љуљушка нас крилом.
Сами у своме грцамо опелу,

А чини нам се то је песма дана,
Песма спасења и живота млада.
Кријемо прошлост с похлепношћу врана,
Грцамо у сну вечних маскарада,

А чини нам се да здерасмо маске.
Разлупали смо богове и горди
Слушамо голих речи празне праске.

И слични дивљој Атилиној хорди,

Жртвенике смо развејали давно.

И сад без вере у магле јесење

Дршћемо бледи и плачемо стравно:

Срушеног храма дави нас камење.

Пустош без искре светлости што плама

Свуд око нас је, а нама се чини

Истине зубља да гори у нама

И да нас води небеској висини.

Зар је већ јесен човекових дана

Посула иње по срцу, затрне

Последњи спомен прошлих великана?

А светлост камо да из магле црне

Води нас Богу? Бога, Бога камо?

Истина ваша и наука нова

Вечито гробље умова је само,

А над њим сјакте Вавилонска слова.

О ја бих радо приче праисконске,

Ја волим бајке: младости су пуне,

У њима јек је трубе јерихонске,
Док ваша срећа по гробљима труне.

Нек' моја срећа сања и на лажи.
Више је волим но науке ваше:
И луду младост моје око тражи,
А најмудрији гробари га плаше.

У дуге, кишне и јесење ноћи
Крај разрушених гледам жртвеника.
Бесциљан живот без вере и моћи
Блуди по магли и грца без крика.

(1910)

ПОСЛЕДЊИ ЧОВЕК

Давно раскрстивши с Боговима палим

Не преза, не стрепи, мирно живот живи,
Не зна шта је мрзим, ни волим ни жалим:
Одвратно му небо и видици сиви.

Мрзи благе ноћи кад миришу страсти,
Кад небо трепери, кад блиста ведрина,
Кад се река вала мрачна кô сабласти
И црни се борје, царује тишина.

Та свечаност пуна чаробности неке
Тако је далеко — пуна чаме гнусне.
Он немарно дише мирис младе смреке
И с досадом гризе испуцале усне.

Камено му срце не осећа више
Сунце што обесно гори врх планина,
Сунце што из вода дрхтав уздах сише

И кô пару пење до плавих висина,

Сунце што блештећи на западу трне

И расипа јару и у крви грезне,

У свом сјају гордо силази у безне

Док се покрај вода свеле врбе црне.

И то сунце моћно чини му се као

Нека измождена и продана жена,

Увела блудница, с које сјај је слао,

А она раскошно открива рамена.

Све маштаве тајне, све мирноће мрака,

Све гласове чудне, што певају живот,

Познао је давно. Сада без ознака

Затвара их мирно у мртвачки ђивот.

Сада пун досаде богова се сећа

И смеје се Богу који васкрсава.

Ах, живети можда некад беше срећа!

Он би сад да спава, за векове спава.

Живот мре. Он сања. И без воље, свеже

Јављају се слике из младости ране,

Онда кад је Амор још ширио мреже
И отровне стреле слао на све стране.

Волело се некад. Љубав! Каква шала
Љубав!... Али ипак. — Он се чудно трза.
"Љубав. — Шта то беше? Можда извор зала?"
И он стеже чело, слике да убрза.

Љубав!... Љубав. Љубав. И тада се сети.
Ах, да, то је. било још у оне дане
Кад детињско срце тражи огањ свети
И хоће плодове нигде неубране.

На врућој обали у раскошно вече,
Кад жути одблесак крије магла нека,
Трза се. Хоће ли зар да нешто рече
То трзање груди последњег човека?

Лажући сам себе погледом је пио
Плаве женске очи у које се тоне;
Кô светињом неком опијен је био,
Јак као небеса и — готов да клоне.

— — Са светиње брзо прах тајне је спао

И осрамљен идол дрхтао је блудно:
Он је ниској страсти име Бога дао;
Страст у њему само буктала је жудно.

— — "О, разблудна тајно, што не оста тајна?
Зар и ти мораде расветљена бити?
Ај, у недра твоја мрачна и бескрајна
Сав бол свога ништа најслађе је скрити.

О, Господе, дај ми оне људе вере
Којом Давид негда вероваше у Те!
Господ ћути. Мрак се само јаче стере,
И празнина зјапи и небеса ћуте.

Но ни тебе нема, мој жељени Боже.
— — Па зашто разумем целу васељену?
Чуј! Страху и вере ко ми дати може?
Узбудити душу чамом сатрвену?

Сурвајте се стене!... Не!... И то разумем.
За мене нема тајне. О, светила ноћи,
Јурите, да ток вам решити не уем,
Све бешње, све бешње, изнад моје моћи.

Проклети предаци! Умом пуним леда
Сахранисте срце, што сав живот значи.
Сад из мене само Ум слуша и гледа;
До наготе гадне сваки Идол свлачи.

Да. Ви сте мислили васцела лепота
Не спава у божјој искри ваша срца;
Ви мишљасте кад се позна сва нагота
Свега што кô тајна у души се зрца,

Познаће се живот! У мени драж сва је.
Али ви сте гробљем створили ме живим.
Јер ја немам срца, а го разум шта је?
Иронија моћи. Зар њој да се дивим?"

(1910)

ТИ, ЦРВЕНА ЖЕНО, С ОЧИМА ОД ВАТРЕ

ЗАЉУБЉЕНИ ДАВИД

И пред вече уста Давид са постеље своје, и ходајући по крову царскога двора угледа с
крова жену гдје се мије, а жена бјеше лијепа на очи.

ИИ Давид посла да пропитају за жену и рекоше: Није ли то Витсавеја кћи Елијамова,
жена Урије Хетејина?

(II књига Самуилова, XI, 2, 3)

С
траст је закликтала на лешини Вере,

Страст што чини усне модре и зелене,
Страст што седи косе и што недра дере.

Давид шири очи крупне и црвене
Кô вечерње небо врх пешчаних степа,
И тражи у поноћ сласти непијене,

Док оловно срце стеже се и цепа
И челична змија сикће на њ и пљује,
Стакластих очију и сребрна репа.

Крик Цара Јудеје пригушен се чује:
"Жено млечна тела, жедан сам те врло!

Мој дан пун је зиме, старост крв ми трује,

С распуклих усана руј ми време стрло,

Срце ми је восак, гнојава ми недра,

Сув језик приону за увело грло.

Тисуће иноча стезаху ми бедра.

Оне беху беле ко снег са Селмона,

песма њина беше као шумор кедра,

Очи модре као чивит из Сидона

И мирне кô небо у индијске калме.

Друге беху црне кô крила грифона,

Кô дан божјег суда, слатке кô плод палме,

Ведре као подне, дивље као зебра,

Сањиве кô ритам оссионске псалме.

Од страсти су моја усахнула ребра.

А данас ми очи устрепташе бесом

И зазвони душа ко харфа од сребра.

Твоје око просу дрхтај мојим месом.

Ја хоћу да чупам твоје златне косе,

Хоћу младост златним урешену ресом,

Слапи твоје крви да ми ране росе,
Да у мени рикне младост оних дана
Кад Саулу певах химне ум што носе,

Кад осетих оков Микхиних усана,
Оков пољубаца! А сад оков злата.
Место мрамор-тела гној неситих рана.

Нада мном сикташе крик посмртних јата,
Рушио сам куле, сатирао чете —
А данас сам жељан крви из твог врата!"

И сруши се Давид, цар државе свете,
И гризући свилу шареног дивана
Јецао је плачем разгневљене сете.

С поља шуми песма са палмових грана.
Он хукну, док рука пожутела клону,
И отворив врата гледну пут Ливана,

Где прах звезда сребром мије васиону,
И урликну: "Жене!"

Док његове очи немо у мрак тону,

Пуне топлог сна су, велом обвијене,
Примицале, пуне мириса и нара,
Робињице топле, босе и румене.

Блештала је светлост и била је јара,
И густ задах вина и знојавих уда
Био је уз луду игру пјаног цара:

Звонио је бакар и музика луда.
Вртом игра пламен, дршћу стабла гола.
А просуто вино из стотине суда

Кључа, ври кô врела, расточена смола.
Цар дохватив Псалме трипут у њих пљуну
И баци их у дно оргијскога стола.

Сосана и харфи бесни оркан груну,
Док је бела тела, пијана и врућа,
Цар резао ножем, да сласт лоче пуну

Из крвавих уда и раздртих плућа.
Колутаве очи светле, никад сите,

А увела уста гризу тела врућа...

"Доста! Гаси луче, спржи цвећа ките!

Свежине ми дајте и свечаност мрака!

Смрди крв и уље и свилене рите!

Мира, вечна мира, без животна знака!

Дајте ми да сањам оно што бих хтео,

Ону жену чисту кô дан из бајака.

Видех је у реци у дан пун и врео,

Где се прозри, сунцем прожмана до сржи.

И Господ би пијан крај ногу јој мрео.

Њен дах, ме кô ветар из пустиња пржи."

Заћута, јер пред њим црн се вео смаче.

Виде Порок како рог двогуби држи.

И кад грешном усном Врх свог рога таче,

На једноме крају звук се Среће изли,

Крик Греха на другом тутњаше све јаче.

Цар стаде. До ножа прсти су му склизли.

"Грех је отац Среће, Бол син Величине!"

И, док покајници у сузе су бризли,

С ножем у ноћ јурну, крикнув пун силине:

"Уријина крв ће очај да ми спере!"

А Град Свети спава под велом тишине.

Страст је закликтала на лешини Вере.

(1911)

САЛОМА

Изнемогах и веома ослабих, ричем од трзања срца мојега... И нема здрава места на мени.

(Псалам 38)

Поцрнела је кожа моја и кости моје посахнуше од жеге.

(Књига о Јову, XXX, 30)

Окадила сам постељу своју смирном, алојем и циметом.

Хајде да се опијамо љубављу до зоре, да се веселимо миловањем.

(Приче Соломонове, VII, 17, 18)

С

иве очи тону у мрк бакар лица,

А коса, некад свилена и плава,

Мирише кô лишће свелих љубичица.

Крвава и бела Јованова глава

Јавља јој се обноћ, звона кад заћуте,

Сред збрканих снова кад занеми јава,

Месечево млеко кад посребри путе

И кад сладак мирис проспе смоква зрела.

Тад јој дрхте руке увеле и жуте,

Које многа усна квасила је врела
У дане трептања крви и мишића,
И набрана уста још једном би хтела

Да окусе младост разблудних младића,
Да им срчу очи, док се чаше лију
И удара задах ложнице и пића;

Хтела би да руке још једном се вију
И стежу мермерне голе мушке гњати,
Да у мушком недру очи јој се скрију,

Да пехаром крви сваки целов плати,
Истрошену снагу да у неврат проспе,
Да у вечно ништа пољупцем се врати.

Јер празан је живот, кад у јесен доспе,
И замућен поглед црвени од суза,
Пахуљице модре старост лицем оспе.

Чело пуно змија кô страшна Медуза,
Клецаве су ноге, спарушкане дојке,
Црне жиле — оков самртничких уза.

*

Уцвала је лоза, миришу девојке,
Црвене се тела, блеште мушка бедра,
Кикоћу се, слушај, лузима лепојке.

Салома, Салома, бруји песма ведро
И сланом се пустом крици здравља оре,
Сунце пржи мушка раздрљена недра.

"Вај, како ми уста за пољупцем горе!
Вриште младе срне, капље мирис нара,
У облак се диже кâд од мандрагоре

И губи кô живот, кô дим, као пара.
О, живите живот уз звуке сосана!
За вас цвате лоза. Салома је стара.

Ја сад слушам ветре са Нилових страна
И сунцем печене појмим пирамиде.
Животе, животе, на ме пада слана!

Рањаве ми ноге од трчања бриде:
Јурила сам као да сам с ума сишла
И тражила жене које још се стиде.

По пристаништима прљавим сам ишла
И тражила страсти у чамцима блатним.
С јутра стража би ме пијану нашла

И шибала бичем по жилама вратним.
- И жене ми пише страст до кости голе!
И у шаторима вриштала сам ратним,

Док ме очи, уста, док ме груди боле,
Срећна када мучим, срећна кад ме муче.
...О, дрвета, пуна мириса и смоле,

Плодови ме ваши блудној страсти уче!
Зрелост, драж, мекота! — О, милости мени:
Немоћ ми и пустош празно срце жуче.

О, сунце, о, ноћи, вама испивени
Удови се грче, без крви и сока.
Као урма што се вечито зелени,

Дај ми моћ да сишем језера дубока
Испод врела песка. Моја душа плаче
И пламене сузе теку ми из ока.

Садашњост ми дајте, све бешње, све јаче
Да собом сагорим. Даље прошли дани!
Снаге! Смрт у моме срцу гробља заче!

Смрад, пепео, кости, црви лешом збрани!
Трава из мог тела! Нови живот ниче?
Ври живот у гробу, над њим криче врани.

Авај, ја у свему, што нов живот кличе,
О, али Салома никад, никад више.
Ново лишће шушти, нов се поток миче,

Ливадама новим нови ветар брише.
Снови, прах и снови!"... У сну јој се чини
Још љуби некога, грли га и сише.

Чини јој се неки мужјак у долини.
Чека га и чезне. И у смртном трену,
У немоћи вришти и мре у горчини.

Шкрипе трошне кости и уди што вену.
Модре, црне нокте у песак зарива.
Из уста просипа крв и жуч и пену.

Отворила уста, умире и снива
Бесни танац, раскош Иродова дома.
Бели осмех модрим лицем се разлива.

Тако мру на југу. Салома, Салома.

(1911)

БАЈКА О ЖЕНИ

Љубичастом паром дише Земља сана,

Модри су чемпреси сагли главе тужно,
Врх мртвага мора крикне која врана,
У златноме бакру тоне сунце јужно.

Усијан се песак бели и прелива,
Задрев у небеса ред планина спава,
На црвеном жалу слет ждралова снива,
Рој мушица дршће изнад речних става.

Врућ, запахнут миром и музиком боја,
Са досадом Човек сву ту раскош мотри,
Лежи сиров, кравав, пун длаке и зноја,
И тражи у сунцу да свој одглед смотри.

Зрелост једрог дана празна му је сена,
Нејасних облика једно Ново чека,
Скуп раскоши, сунца, нестално ко пена.

— и одједном он се страшћу зацерека.

Са јелових гора слазила је Жена.

(1911)

ГРИФОС

Т

и, црвена жено, с очима од ватре,

Страсна као море, разблудна кô змија,
Тражиш моје хоћу, да твој жар га сатре,
И сиктању твоме мој грч бола прија.

Одлази, о страсна царице сатира,
И сажежи косе и разгубај усне,
И разлупај мрамор нимфијских кумира,
И рашчупај недра крв на њих да плъусне.

Дубоко у мене зарила си нокте.
Ја у дивљем вриску чупам своје прси,
Гризем сама себе и јаучем док те
Осећам где пијеш моје мушке рси.

Измрвљен и крвав, а пијан од злости,
Ја осећам: повор очију ме гута,
А твој луди танац прожима ми кости,

Твој ниобски осмех мозак ми полута.

Целовом би једним спржила ме цела,
Испила сву младост и дрхтање сока,
Док би твоја дојка ледена и бела
Голицала гробље мог спрженог ока.

Ај, чупао бих ти усне, врат и очи,
Смрвљену до смрти засуо те блатом,
На надгробној твојој урезао плочи
Грифоса праћена керувимским јатом;

Великом и страшном клетвом из дубина
Мртву бих те клео луд од очајања,
Пио бих у болу и, пијан од вина,
Јецао у поноћ песму покајања;

Луче нове вере хтео бих да дижем
За векове нове кô знак васкрсења,
Ја, што кô крај сфинкса у прабини гмижем,
Ја, сулуди Јуда палог поколења;

Апостолским звуком симфоније једне
Певао бих химну што умрле буди,

Али... моје усне за уснама жедне,
А измрвљен мозак тражи смрт у блуди:

Дршћући те грлим руком што сва пече,
Пропињу се теби испуцале усне,
Душа хоће вечност пољупцем да рече,
А крв у кап једну стопи се и згусне.

Авај, сфинксе врели пожудних усана,
Ти си луди демон, што љубећи дави,
Ти си врело подне мог блиставог дана,
Орао што жртву диже и кржави.

(1911)

ХИМНА

Ж

едан сам те, Сласти, јер у души чујем

Крик вечите жудње, и, кô идол свети,
Постала си симбол у болу, у сети.
Хоћу те, Животе, и страсно тештујем,

У вртлогу страха ја о теби снујем.
Рођен сам да будем пророк оној чети,
Што ће ведра чела силно тебе хтети.
Љубави н Срећо, кô кобац вас кљујем!

Док дамари прште и играју жиле,
Тонем у дубине, где се свесно скриле
У дремежу тихом снене кћери Тајне.

Тад врлине певам дубоким опелом,
Истурених уста пијем снагом целом
Сласти, сласти дубоке, бескрајне.

(1911)

ПОЉУБАЦ

М

и смо деца среће и живота зрела,

Наша чудна љубав до нискости нага,
Мрзи легендарних ноћи чеда свела:
За њу младост Бог је, а страст јој је снага.

...Јануар фијуче у сутонској студи,
Бичевана река модри се и пени.
Јаук голих грана мртве из сна буди:
Кикоће се време у вечитој смени.

Све тутњи у снази напрегнуте воље,
Крши се и пишти и сева и пара,
Разјарен се оркан с небесима коље,
Полусмрзнут Нептун с Адом разговара.

Опијени мржњом, опкољени вриском,
Припијене усне до крви смо гризли,
Моћна су нам ребра дрхтала под стиском

Прстију, што међ њих незнано су склизли.

Тај пољубац душе пио нам је до дна,
И хиљаде шара, врелих кô страст лавља,
Играху кô очи два пантера сродна,
Док небеса сива биваху све плавља.

Плашљивих фауна, видех, јуре чете
Упивши у мене сав свој поглед зечји,
Певајући псалме неке вере свете,
Које гушио је њихов поглед дечји.

Вековима тако кикоћу се они,
Сплет њихов невидљив васељеном иде
И, тек кад у нама звук срца зазвони,
Њихове се чете оживљене виде.

Ми смо деца среће и живота зрела,
Наша чудна љубав до нискости нага,
Мрзи легендарних ноћи чеда свела;
За њу младост Бог је, а страст јој је снага.

(1911)

МОЛИТВА

Н

оћ је пуста. У царској дворани

Мрачан престо, тајанствен кô бајка.

А док ветар звижди на пољани,

Бога моли Југовића Мајка.

Камен ћути и небеса муче,

А сотона само из прикрајка

Са смехом јој пружа пакла клуче...

Бога. моли Југовића Мајка.

Давно снахе под умором пале,

Ветрова се небом гони хајка,

Звезде трну што су сву ноћ сјале,

Бога моли Југовића Мајка.

Сакривена од светине, клечи,

Стид је да се са гомилом вајка,

Сама, хладна, без суза, без речи

Бога моли Југовића Мајка.

(1911)

МАЧЕВИ ДАЧКИ, СЕКИРЕ ЈАПОДА...

РАЗВЕЈАНЕ ВАТРЕ

Кроз векове дуге пале се и трну

Ватре лудске моћи, вере и сазнања,
На њима се греје Ум пун покајања,
И, застрашен, њима ноћ разгрће црну.

И ватре се гасе тихо или с праском
И нове се дижу кô химна раздања
А сав стари блесак у пепелу сања,
Разочаран таштом гордошћу и ласком.

Мисао умрлу прах незнања заспе,
Али авет њена, подсмехом презрења,
Срами охол идол младих поколења,
Што чезне да стару лаж из себе распе.

То је вечно иста прича исте патње:
Обучен у исти облак искушења,
Звездар тражи жудно изворе спасења,

И клоне и чека дан смрти и пратње.

Умрла је слава херојства и скаске,
А спомен немоћи, Молох свих времена,
Ждере нове жртве, којима је цена
Обешчашћен лавор и клик глупе праске.

Бог истине само пепелиштем лута,
Где мисао људска смрвљена се згара;
Он је увек ту, кад гробље се отвара
И просипа сузе од кута до кута.

Он, гробар циновских угаслих ватара.

(1912)

ХЕРОСТРАТИ

У

мрло је време покопало барде,

У разритом врту нестало је стаза,
Спавају хероји, труну алебарде,
А с магленог врха крупан снег се силаза.

И све ми се чини: то смо негда чули,
И чекамо дан да златне кише пљусну;
Само нема Прошлост своју децу хули,
Док Будућност празна тутњи као у сну.

Уморно је сунце стварања и нада,
А дубока поноћ гробнице расклапа,
Прошних дана крај нас тече маскарада,
Где Ум, трошни старац, Сумњом се поштапа.

Сва та прошлост свој је одиграла танац:
Вратити се неће. Ми, синови њени,
На путањи блатној непознат смо странац,

Наш хор слаб је њине трубље да замени.

Страх нас је од сунца, ноћ нас ужасава,

А Молох зажарен целу вољу гута.

Куда из тамнице са седморо брава?

Куда, док нас Минос у ланце не спута?

Изнад наших глава леден ветар брише;

Залуд наша длета и напори дуги:

Ни рушити ништа ми немамо више,

и храмове већ су порушили други.

Плачемо кад поноћ пред очи нам навре,

Стид нас да без венца мремо у осами,

И дижемо с муком горостасне лавре,

Да бисмо их свесно сагорели сами.

О, докле ће тако иронија мозга

Лутати и мрети попут снежна прама!

Лозама је нашим саломљена розга,

У буктињи нашој нестало је плама:

Херострати ми смо без факље, без храма.

(1912)

ПОД ЛЕТЊИМ СУНЦЕМ

Како опојно мирише липа

И тихе ноћне сени мру,
Док црвен бакар зраке сипа
И тешко дише влат у сну.
Дубоко, немо жеље мру.

Груди су тако песме пуне,
Да жудно желе суза сласт.
А зреле воље бију струне,
И шушњем чезне столет храст:
Господњих суза жели сласт.

Све зажарено сише, срче
Расточенога сунца туч,
А грех у сенци нарда хрче
И загашени среће луч
Мре, док га сунца мије туч.

Заспала срећа тешко спава,
А над њом жуди јасмин снен,
Лицем јој бол се разиграва
И страшћу дише зрели клен.
Похотно шуми јасмин снен.

Кад пожар који снагом доји
Пепелом заспе звезда прах,
Срећа ће химну да запоји
Просуће венце ружа Бах,
Грунуће снаге вулкан плах.

(1912)

ЗЕМЉА ОЛУЈЕ

"Не додируј ме!"

М

ачеви дачки, секире Јапода,

Легије римске и хорде Татара,
Или витези с византијских вода,
Крвавили су ова поља стара.

И питом народ кад је пао на њих
Збратимио је орлове и челик;
Ту, где је мржња Већих против Мањих,
Сировом душом постао је велик.

Вековима се врх лешева клало
А земља, старог господарства сита,
Све ново жели, да, када би пало
И њему мачем опело чита.

С позорја борци тонуше кô сени,
А земља им је жедно мозак пила,

Крвљу су текли сви потоци њени
И дражила их Власт и дрска Сила.

И тако вечно ове исте стопе,
Крв нова сити. О, земљо олује,
Мрко ти чело страшне капи шкропе
И чудне химне изнад тебе хује!

Заразно твоји миришу олтари:
Ту век врх века у стенама спава.
Ево су дошли стари господари.
Јеси ли сита крви што спасава?

Ти ћутиш. Ветар кости развејава.

(1912)

ВЕРА

Тада дохвати се очију њихових говорећи: По вери Вашој нека вам буде. — И отворише им се очи.

(Матеј IX, 29, 30)

Глас је Господњи над водом. Бог славе грми.

(Псалам 29, ст. 3)

Благо народу који зна трубну поклич.

(Псалам 89, ст. 15)

Господе, да ли чујеш горде трубе?

Видиш ли Веру што гробљима гази

И химну кличе у снегу и влази,

Док сенке сумње видике јој рубе?

Видиш ли чете што не знају стати,

Што, онемеле, у сутону свести,

Сен снаге скупив у челичне пести,

Стег у крв боду, где се очај јати?

О, пошли муње!... Но за сенку славе

Они ће дати отупела чула

И мрети свесно крај дедовских кула,
Да. Пошљи клетве и безверје страве.

Јер претимо ти, о Боже богова,
Што смехом плаћаш млаз крви херојске.
И тебе ове смрвиле би војске,
У врлетима Маркових домова!

...Како си поштен, ти, згажени крине!
Речи су твоје од псалма гордије,
Очи су твоје од славе гордије.
Како си велик, ти незнани сине,

Пред чијом руком падају ордије!

(1912)

DEUS DEORUM

орђалих уста, повијена чела

Певаш смртну песму гробљем фараона
Или пишеш, док се врти тарантела,
Пропаст изнад врата блудног Бабилона.

Хордама хероја где тисуће мреше
Крстарила ти си врх калпака тучних,
Да с крравим сунцем питаш: Чему беше
Сав тај тутањ бакра и воњ рана мучних?

У ложници дворској твој се чуо шапат,
Врх библиотеке Афричкога Града,
И у Пантеону твојих руку тапат
Беше плесак мрежи паукова рада:

Мирно ти си тако калпаке и списе,
Механе, бродовље, хетере и ловор
Засипала прахом покајничке мисе,

Где пауков застор векова је говор.

О, и Белом Краљу у дан смртне језе
Пљунула си главу. И тад, с пуно крви,
Твој смех је у сваком стиху марсељезе
Пратио сву хучну гомилу што мрви.

И још увек луташ врх људских изума,
Врх гранитних кула и мостова надних;
Чујем те у хуци пуног градског шума
И низ видим зуба великих и гадних.

А кад поноћ смири улице и дворце,
Ти, згрчена, чуваш пуст и мрачан форум,
Идоле скрнавиш, пљујеш мртве борце,
Ти, Вечита Сумња, ти Deus deorum.

И у својој соби видим те сву голу,
Седиш изнад Сата и бројиш минуте,
Сенка твоја игра преда мном на столу,
Где читаве 'рпе почетака ћуте.

А кад моја рука крадом перо такне,
Твој осетим стисак, задршћем без јава,

Цео зид се један кô завеса смакне
И ја видим само ред смрвљених лава.

Крај њих леже књиге, папируси трули,
И гомила мозга што већ продре свуда,
Ловори што нису звуке среће чули:
Мрави растурени стазом што кривуда.

Тад, запахнут Тобом, ја се питам: Куда?

(1912)

КОРАЧА ДУТИ НИЗ МРТВАЦА

СВАКИДАШЊА ПЕСМА

Дани, како тутњи ваш џиновски хук!

Ко распукло звоно плачу зоре ваше,
Кô на пиру смрти разлупане чаше,
Како пун је страве прошлих ноћи мук!

Дани, уставите свој демонски трк!
Младост неће доћи више с венцем ружа,
Гробар брзо блатна затегнуће ужа
И кô предзнак пашће лист свео и мрк.

Сунце мучно бије кроз облака слој,
Развејава бура расцветани бадем,
А ја залуд мирис, залуд сунца крадем,
Јер јулских је дана све то мањи број.

О, не даље, дани. Нека Кронос стар
Дâ ми вечно Данас, да ме сунцем доји,
С ветром нек Лепота "Еое!" запоји:
Још хоћу да срчем испечени нар.

(1913)

СТРАХ

Ви, што Визант тресли сте пун силе,

Копљем дворско пробијали кубе,
Чијих коња копите су риле
Црвен мрамор и бронзане стубе,

Што јесење кад вас засу иње
Тражили сте манастирска бдења?
Нашто тамјан, смирне магле сиње?
Место пира, кипарис и вења!

О, што нисте с трубама и хордом
Химне звонке просторима вили,
Крвили се са татарском ћордом
Из лубања празних вино пили?

Зашто нисте јесен дана стрли
Бисер пићем из змијскога пакла
Кап последњу срчући, док грли

Врат вам она што нас с неба смакла?

О, тада бих певао вам химне,
Јер бих знао да су моји преци
Из биљура, не из чаше лимне,
Пили живот и мрели у звезди!

Мене плаши ваша црна риза
И велика манастирска бдења:
И потомку можда нога клиза
Можда и он тражиће спасења

Испод грања чемпреса и вења.

(1913)

СЕВЕРНИ БОГОВИ

Дошли су млади са северних гора

С мирисом снега и јелова иња
И вером туге и облачних зора.

И у раскоши јужнога растиња
Кô ведре цуре Палестине, они
Пили су пожар и небеса сиња,

Секиром рили земљу што се рони,
А тужном песмом плели венац снова.
И док пољима њихов кикот звони,

У њином оку блиста мир гробова
И протежу се, кô сенке јаблана,
Ликови хладних северних богова.

И бише деца Светом Речју збрана.
Синови Моћи костима су крили

Дедовском крвљу поља покопана.

И охоло су стег живота вили,
- А увек тужне, тужне плели звуке
И часно мрели у Беди и Сили.

И стрпљиво су сносили пауке,
Што пили су им крв боговског жара
И Богу Себе пружали су руке.

И, осамљени, крај својих ватара
Вере су нашли у песмама снова.
И сад у оку њином се одмара

Сен давно мртвих северних богова.

(1913)

ЈЕСЕН НА ВАРДАРУ

У

морно клизиш кроз поља голема

Мрк, кô да слава рику ти помела;
Твој лом кроз кланце, пун даха с опела,
Звони кô одјек напукнута шлема.

Јер с поља твојих крв још није спрана,
Кости синова по дну ти се ломе,
Кô привид видиш војске које гrome:
Још памтиш јаук после свежих рана.

Кô уздрхтало лишће тобом круже
Сени дедова са часним путиром,
Док око тебе јесен веје миром
И са падина свежа гробља туже.

И док гробове прва јесен кади,
Јаблани шуме, дудови и смокве,
Као да виде још кржаве локве,

Значајним шумом што у срца сади

Свечану збиљу. А под њом сазрева
Вера и понос. Но свемоћ не трубе.

Славе пут што га Вечни Закон дубе
И грме рођај сахрањених днева,

Кад расклапа се гробница царева.

(1913)

ХИМНА ПОКОЛЕЊА

1. ВАСКРС

С
вуд јесен мрка разапела нити,

Камење плаче и прозебле гране,
А Покољење Суза болом кити
Гробове своје још непокајане.

Те сузе бежу смоласте и вруће,
Сузе цинова које Господ укле,
Пред којима су звезде среће стукле,
А сумњом прано ишчезло чезнуће.

А на дну мора плачна очајања
Замрзла Вера, снегом покривена,
Проклињала је јесења времена.
И једне ноћи чу се дух Познања.

Под облацима у магли и праху
Заблесну пожар, и с кркљањем бљуну

Васкрсла снага и бесвесно груну —
Јер у тој страви векови се клаху.

И урлало је, кркљало и врило
И у лавовским канџама се мрело,
У реци мозга стварало се дело
И причешће се из лубања пило...

И Поколење Крви тад се роди.
Кô Бог ватрени смрт из себе шину,
Бокоре крина низ падине рину
И груну пољем што у бесмрт води.

Поколење се Крви тада роди.

2. ПОХОД

Преко језера, равница и стења
С китама ружа, гранчицама врења,
У трку јуре синови Рашана,
Победу кличу деца раздрагана.
Кршни и млади и ведри и смели
У час, кад пехар отрова се прели,
У блеску,
Треску,

Звеци,
Сеци
Са звизгом, смело
Венчаше чело врело
Ловором узабраним
По литицама;
По косама враним,
По витицама,
Балканске тискаше цветове,
Што браше,
Кад гацаху сметове.
Сташе
Гордо на врхове снега пуне,
Оклен кô вијор груне
Пожар за четом која наступа
И у кравом се зноју купа.
О, како јуре, стижу,
Стегове дижу,
Вију,
Рију,
Крв се пенуша,
Груша,
Комеша.
Леш до леша.

Циктај стреса
Сложене 'рпе меса.
Трубе трубе,
Оштрице телеса рубе
И снаге грубе
У месо рију зубе.
Тисуће људи,
Тисуће груди,
Тисућ мишица,
Тисућ зеница —
Све мре и гасне
У славу славе часне.

3. РАЗМАХ

Прште небеса, јаучу кланци,
Тутне долине, звоне пропланци,
А деца буде Прошлост што спава
И ломе,
Громе,
Док ветар звижди, смет завејава.
И ненасити, гвоздена кова,
Небеса траже нова и нова.
Албанске стене ледом посуте
Дршћу и слуте...

И урла пустош буђена из сна
И цикће поноћ погледа рисна,
А разјарена Деца Дана
Стижу кроз пустош, где се сурвава,
Где се од ноћи дан ужасава,
На плави, цветни кут Јадрана.
Гацају горде чете, које
Преко језера стегове носе,
Тутње поносне легије што се
По голетима фијучним роје.
И пију жудно дах мора сиња
И, осенчени пламеном славе,
С косама пуним сна и иња
Кланце и мора здраве!
И нагле, сижу и ветре грле
И кличу силни клик победа,
Бизанту хрле
Синовии славни славних прадеда.
Проричу ужас њихове трубе,
Где црноменске вих'ре љубе.
Марички ветар главе коси,
А смет колоне завејава,
Челичне зиде мозак роси,
А сам Вукашин васкрсава...

Проломи зиде,
Пркосни месец с мунаре скиде.
И са свих страна судбом гоњен,
Као челична рука стиснута,
Кô с неба грумен звезда сроњен,
Мој народ дахће, дршће, стреми
И дивљим оком бесно лута.
Неми.
Слуктању предан
Он чека гневно удар један,
да плане...
И плану, прасну.
Закржавише се старе ране.
Ја видим дивљу, страсну
Крв прадедова. Пени, хуче,
Чека, да као лава шине,
да њом се муње пакла сруче
И, шинув, сунце с небеса скине.
да сунце отме поносна, хола,
Хрхтава снага хита, хита,
Славом се пита —
У неврат гони победна кола.

4. СПОМЕН

Велбужд! Дан славе, дан царског крштења,
Кад први ловор свест Будућег опи
И паде сребрн усклик Провиђења
И лину царска крв да жезло шкропи.

...Под врућим сунцем вриштај коња глуши,
Топот се ломи о надне челенке,
Млаз младог сока искра и пенуши,
А челом мутне навлаче се сенке.

А кад се поноћ низ падине просу,
У сенци вења један цар Балкана,
Растурив своју позлаћену косу,
Одмарао се од ноћи и дана.

Још неусахла крв копни и воња,
Свежи мртваци ћувиком се јате;
Краљевић седа на крвава коња
И кличу трубе, да му размах прате.

Ограшја ћуте. Тајац пољем гази.
Белбужд! Чујеш ли, то се мртви буде,
Челичном речи да славе и суде?...
А Поколење Сунца с гора слази.

5. ФАНФАРЕ

Ужежите нам луча светлост пуну,
Фанfare златне славу нека груну,
И дајте палу царску круну!

Ископајте је из гробова, да се
Заблиста сјајем уз јеку фанфара,
Патријарх седи нек обнови часе,
Кад небо славе вратнице отвара.

И, с пуно сунца,
Нек спровод крене преко царска моста.
Ево ти, Граде, старога бегунца,
Ево ти славе — жељенога госта.

Дочекујте нас, челични јунаци,
Дочекујте нас, невесте скрхане,
Старице, пред нас венце ружа баци,
Да каде ране деце изабране.

Бацајте пред нас венце сунцокрета,
Кличите пород што за славом плови,
Кличите бајке, понос младих чета!

Господе, нове нараштаје зови,

Победу кличи, пој и благослови!

6. ГРОБОВИ

Корача дуги низ мртваца

И месец свеже хумке мије

И дуге сенке јаблан баца

И вечне наде тајац крије.

То мајке палу младост траже,

Мишице жељне миловања;

Но лубања се венац слаже

И тужна врба вечност сања.

Вртови копне, блесак чили,

Јаучу плоче и дрвета,

Ограшјем пустим север цвили

И заорава бокор цвета.

(1913)

ПОСЛЕДЊИ ИМПЕРАТОР

Паук је исплео мрежу своју у царској палати, совуљага је закликтала своју ноћну песму
на кулама Афразијаба.

(Персијски стих)

Хор модрих звезда мрким небом плови,

Љубичаст вео изнад мора блиста.

Ноћ византијска, сладострасна, иста

Кô она кад се роди Господ Нови.

А само сенке с лицем кô од лима,

Последњи борци царевине штуре,

Чувају куле и зидине суре;

Као прост војник, цар је њихов с њима.

Плећа му дршћу, а из магле тутње

Азијски хати, и блешти врх воде

Сребрн реп шајки што по мору броде;

И хуји поноћ пуна смртне слутње.

Чује се рзај коња који стижу.

Царе, да ли ће војска испивена,
Којој из ока кикоће се жена,
Разбити ветре што за влашћу сижу?

Сав народ клечи у стравичној пошти.
Царе, чујеш ли сва црквена звона?
На свету војну позивљу те она,
Да спасеш свете иконе и мошти.

Цар, опустивши мач, гледа где гази
Нараштај нови стазама долина...
Но гле! Последњи херој срамног чина
Замахну мач, јер кроз ноћ кô да спази

Два плава ока тек рођена сина.

(1913)

МУЧЕ МЕ ТВОЈЕ ОЧИ НИКАД СТАЛНЕ

ЈЕЗЕРА

реју ме твоје очи пуне магле,

Кô језера су где се оцртава

Предзимско небо, што над њима спава,

И мрке тисе, што се над њих сагле

Кô трепавице. Да ли тугу таје

За вечним сунцем које им се скрива,

Или се на дну њином борба збива,

А врх њих само зимске звезде сјаје?

Туђ поглед као сен преклизи њима,

Жуди се распу у колуте дима.

Очи, ја у вас тонем препун снова,

Мир пружате ми, докле из даљине,

Преко гробова, кроз светост тишине,

Кô позив чујем нови звук ветрова.

(1914)

ОЧИ

М уче ме твоје очи никад сталне,

Час смртно црне, час кô осмех нежне,

Час модро плаве, зелено опалне,

Кристалне

И меке као пахуљице снежне.

Њин господски поглед свуд ме прати.

Ја бивам нема и безвољна лутка

Изнад које се низ облака јати,

А пати

Што крв ће твоја у њу да се утка.

Чујем реч њину кô властиту грижу,

У звездама их видим кад се роде;

Челичне, оне до кости ми стижу

И сижу

Разорне, мутне кô пролетње воде.

Неизгладиве као вечно клете
Пољане, које мртве усе згрћу,
За туђи ујед на мени се свете
И прете
Те очи које не тамне ни смрћу.

(1914)

У КЛАНЦИМА СЕ МОЈА ДУША ВИЈЕ

МЕЋАВА

Бескрајна и бела пољана почива,

Као мртав херој залеђена трупа,
Коме бели покров ловоре прикрива.
Све је пусто, као да клетва приступа.

Кроз тишину гробну храстова и ива
Ни погребно звоно не чујем да лупа.
Кô надгробне плоче стрче брда сива
И глечере густа сумаглица купа.

Већ данима тако без промене све је:
Ни цика, ни сузе у тој полутами;
Чак ни небо да се руменом засмеје.

И подне и поноћ једнолики, мукли.
У тој јези као и богови сами
Да су се пред болом у амбис повукли.

Само бели бездан пахуљице веје.

(1915)

КРОЗ ПУСТИЊУ

Л утасмо пустињом одмереним ходом

Без огњишта свога, огољена раја,
Али сумња нашим не застре се сводом.
Не тражисмо Бог да сиђе са Синаја.

Не тражисмо да нам пошље заповести,
Ни да Мојсеј плоче ломи разочаран,
Нити у сутону утрнуле свести
У стени је извор поуздања стваран.

Пустиња је наша страшнија од оне
Којом ишао је народ изабрани.
Појени смо крвљу вриштеће Горгоне,
Но сумњом нам нису затровани дани.

И рекнеш ли ипак, да се мора стати,
Учињено биће, јер судија ти си;
Последњу кап крви бесно ћемо дати,

Да се њом испишу грозни летописи.

Но тада и твоје погрепшће се име;
И тад залуд плоче слаћеш са Синаја.
Чиме славу своју доказаћеш, чиме,
Оном коме смрт је игра сред сараја?

Тада залуд плоче слаћеш са Синаја!

(1915)

КАО ПРОМЕТЕЈ

У

кланцима се моја душа вије

И чини ми се они исти кланци
Кроз које прођох, где се патња крије,
Стежу ме, кô тамнички ланци.

У кланцима сам а ваздух ме дави,
А снег нада мном своју воњу слаже,
Јер сунца нема да глечер открави;
О, залуд сунца моје очи траже!

У кланцима сам и реч моја трне
И моја вера и понос се гаси;
Нада мном лете облачине црне.
Срам тешки пада на још младе власи.

Преда мном стоје завејани путеи,
Звезда за звездом очајно се гаси.
Разлоге знадем... Ћути, душо, ћути.

(1915)

МИСАО НАС ЈЕДНА РАНОМ ЗОРОМ БУДИ

СИНГИДУМУ

Н

оћас сам те снио, престонице бела,

Китњасту и младу у сутону. Златна
На тврђави твојој зрцају се платна,
Горди сведок моћи и крвавих дела.

Сањао сам твоје торње и кубета
И свечану холост, што врх тебе клизи,
Докле у даљини по стењу и низи
У сутону плавом зрео живот цвета.

Окружена плавим висовима, слушаш
Шумор снажних река, јер су твоје чело
Браздале године и време је плело
Златан венац којим невернике кушаш.

Снио сам те лепу, али данас, јао!
Разривена зјапе твоја горда недра.
Са храмова твојих песма није ведро

А на твоје чело црн је сумор пао.

Улицама пустим густи снег се слаже,
Изнад кућа дршће лик туге и страха,
А градом препуним самртнога даха
Одјекује тупо бат туђинске страже.

(1916)

БЕЗ ДОМОВИНЕ

Мисао нас једна раном зором буди,

Мисао нас једна целог дана прати,

Мисао нам једна ноћу тишти груди:

Да ли отац пати?

Брига једна зором кô целат нас буди,

Брига једна вас дан у стопу нас прати,

Брига једна сву ноћ нагриза нам груди:

Је ли жива мати?

Жудња једна зором у освит нас буди,

Жудња једна вас дан у срцу скривена,

Жудња једна ноћу сажиже нам груди:

Шта ли ради жена?

Страх нас један зором кô опело буди,

Страх један нас гони с помраченим видом,

Страх један нам ноћу мржњом пуни груди:

Сестре су под стидом?

Бол нас један зором као труба буди,
Болом једним свака налита је чаша,
Болом једним кришом плачу наше груди:
Где су деца наша?

...Само један пут ће одговора дати:
Преко реке крви и мостом лешина
Дому своје стижеш, где изгледа мати
С неверицом сина.

(1916)

СЕЈАЧИ

К ђ луталице које клетве прате,

С далеког југа, са судбином Јова,
Ево нас к теби, наш ледени брате!
Охоли, мада без рода и крова,
Чекамо смели своја гробља нова.

Кроз векове смо крв нештедно лили:
Још ангорске су пољане румене
И кланци Карста, што су крв нам пили:
Једренске сени, стидом обливене,
Панонске кличу ране затрвене.

И још се редом наше кости сеју
По острвима и у воде стране,
У пустињама, где самуми веју,
И хладној степи. И, кад сунце стане,
С лешина наших сите беже вране.

А ватре древне, згашене и сиве,
Уздахом шаљу посланице мукле.
Мртваце тамо остависмо живе.
И кô Ахасфер, кога Господ укле,
Тражимо равни до у бескрај пукле.

И Васељена њива наша поста
За семе части — које сунцу сиже.
Господе, казне зар не беше доста?
Време је жетви, дан косидбе стиже,
Време да плоча с гробова се диже.

Кô луталице, које патње прате.
С чежњивог југа, са судбином Јова,
Ево нас к теби, наш ледени брате!
Охоли, мада без рода и крова.
Спремни смо гробља да сејемо нова.

(1916)

БИЋЕШ ВЕЧНО НИШТА ОД ДАНАС ДО НАВЕК

НА ОСТРВУ

Нечујно пучина примиче се хриду,

Сањива у вео облачи се мрачни,
Кô невеста бела, кад у чедном стиду
Са трептањем чека на пољубац брачни.

Озбиљних чемпреса нежна шапутања
Прижељкују шумор кактуса и палме.
А под густим хладом неранцина грања
Млади љиљан пева богочасне псалме.

Само наша душа у ту вечер страсти
Мрка је и хладна кô недра дубина,
Врх нас заман лоза просула је цвасти:
Недирнут је гитар и пехари вина.

И алге се ноћас љубе сред оргија
И окреци поје своје мадригале,
Само за нас тренут славља не избија

И ноћ нам не поји љубавне кимвале.

Јер нас хвата језа и северац свира
Кроз недра, где чама на згариште седа,
Јер храмови свети нашега свемира
Остали су иза урвина и леда.

Опраштајте зато наше речи грубе.
Опраштајте клетве и пирујте даље.
Хвала вам, што наше освежисте трубе,
Нама које ветар у ваш кутак шаље.

Ми ћемо отићи, носећи на шлему
Срму ваших ноћи палу по гранама,
А кад Господ дође, поверите њему
Звук песама наших осталих за нама.

Опростите, што смо уморни се стекли,
Да ваш врт нам пружи сан и исцељења:
Ми идемо куд су богови прорекли:
Преко сланих гора путем васкрсења.

(1917)

НЕРАНЦИН ЦВЕТ

О, неранцин цвете мирисни и бели,

И ми смо женици стигли из далека.

Царске твоје ките судба нам додели,

Јер невеста жудно на жалу нас чека.

О, неранцин цвете, окити нам чела!

Нисмо за плач дошли ни за покајање,

Нити нас је судба за робље довела.

Младенци смо, што су дошли на венчање!

И невеста наша, Слава Победника,

Са венцима рајским свежим и опојним

Чека драгог свога крвавога лика,

Чека га са стегом и трубама бојним.

О, нерацин цвете, случајем не зови

То знамење видно. О, заспи нас, заспи!

Море, хучном риком брак тај благослови!

Сунце, наше сунце, пухор златни распи!

(1917)

БЕЗ УЗВИКА

Н

и чудног ни новог за нас нема више,

Све су земље нама и драге и сродне;
Сред сјаја, и врх нас кад се буре свише,
Бесмо мирни, као усред земље родне.

Отаџбина наша са патње је знана,
Лутајући ми је носимо у себи;
Она је у крви наших вечних рана,
И, кушам те, судбо, такву је погреб!

Зато нама нису океани страни,
Ни гробови старих умрлих столећа;
Мирни смо на гозби у светској дворани
И кад небрат пије мирис нашег цвећа.

Ми, као литија, лутамо с трубама
Од кута до кута, од града до града,
Час сами, час с децом, стадом и љубама,

Носећи стегове и власти и пада.

Понављамо скалу што познасмо рано,
Скалом судбе, којом други једва мили;
Зато нама данас ништа није страно,
Чини нам се, свуда већ смо једном били.

И кад разгрнемо пепелишта снова,
Стари ће се дани уз реч да помену:
Слушаћемо ватру и веселост њену,
Кô домаћин што се вратио из лова
С песмом, с којом јутрос у планину крену.

(1917)

ПЛАВА ГРОБНИЦА

С тојте, галије царске! Спутајте крме моћне,

Газите тихим ходом!

Опело гордо држим у доба језе ноћне

Над овом светом водом.

Ту на дну, где шкољке сан уморан хвата

И на мртве алге тресетница пада,

Лежи гробље храбрих, лежи брат до брата,

Прометеји наде, апостоли јада.

Зар не осећате како море мили,

Да не руши вечни покој палих чета?

Из дубоког јаза мирни дремеж чили,

А уморним летом зрак месеца шета.

То је храм тајанства и гробница тужна

За огромног мрца, кô наш ум бескрајна,

Тиха као поноћ врх острвља јужна,

Мрачна као савест хладна и очајна.

Зар не осећате из модрих дубина
Да побожност расте врх вода просута
И ваздухом игра чудна пантомина?
То велика душа покојника лута.

Стојте, галије царске! На гробљу браће моје
Зави'те црним трубе.
Стражари у свечаном опело нек отпоје
Ту, где се вали љубе!

Јер проћи ће многа столећа, кô пена
Што пролази морем и умре без знака,
И доћи ће нова и велика смена,
Да дом сјаја ствара на гомили рака.

Али ово гробље, где је погребена
Огромна и страшна тајна епопеје,
Колевка ће бити бајке за времена,
Где ће дух да тражи своје корифеје.

Сахрањени ту су некадашњи венци
И пролазна радост целог једног рода,
Зато гроб тај лежи у таласа сенци

Измеђ' недра земље и небеског свода.

Стојте, галије царске! Буктиње нек утрну,
Веслање умре хујно,
А кад опело свршим, клизите у ноћ црну
Побожно и нечујно.

Јер хоћу да влада бескрајна тишина
И да мртви чују хук борбене лаве,
Како врућим кључем крв пенуша њина
У деци што кликћу под окриљем славе.

Јер тамо, далеко, поприште се зари
Овом истом крвљу што овде почива:
Овде изнад оца покој господари,
Тамо изнад сина повесница бива.

Зато хоћу мира, да опело служим
Без речи, без суза и уздаха меких,
Да мирис тамјана и дах праха здружим
уз тутњаву муклу добоша далеких.

Стојте, галије царске! У име свесне поште
Клизите тихим ходом!
Опело држим, какво не виде небо јоште

Над овом светом водом!

(1917)

СОНЕТИ

I

О, стара је прича да носимо маске

И сви да смо глумци бољи или гори
И за лаж да Господ сам нам идол створи
И арену пуну маглине и праске.

Али, вај, ја данас спазих бинске даске
И тамо где мишљах искрени су збори,
Где истине зубља непрестано гори,
И с презрењем где се прате светске ласке.

Данас паде идол и сав сјај се отре,
У костур се труо претвори сав блесак.
Место усред врта нађох се пред гробом,

Одакле с презрењем на ме змије мотре.
О, разумем пада страховити тресак:
Ја сам био глумац и пред самим собом.

II

О

, зашто ниси ти та жена права,

Утока мисли, сазнања и жуди,
Жена што луди и мрви и суди,
Којој се прашта све и све се даје?

И ти си мирис у ком беда спава
Златни сан, из ког, вај, ипак се буди
У атмосферу олуја и студи,
Где зимске звезде прах таштине таје!

И место мира нов пут ми предстоји,
Да лажем себе у ком новом храму
Душа се моја сама себе боји,

Јер види себе пуну, вечно саму,
Као Ахасфер да бесциљно блуди,
Клета од оних за којима жуди.

III

Јер видео сам све у теби тада:

Сунца и сестре, матере и сене,
Звуке и боје, реч и дрхтај пене.
У мозак мој је дах твој био уткан.

И зато данас нећу часе јада
И болни уздах цвета који вене,
Јер још си лепа, пуна магле снене,
Мада у мени крик страсти је сћуткан.

Стог бежи таква, маглена, прозирна,
Да запамтим те увек такву исту,
Као икону од зла што спасава.

Распи се у прах кô звезда свемирна —
И да те сањам блештећу и чисту
Што ти не беше она Жена права?

IV

З а мене ноћас васељене није,

Очи су твоје сунца, звезде, дуге,
Усне скуп сласти, осмеха и туге,
Косе дах мора и шуштање шума.

Срце звук песме што пожудно бије,
Реч час заповест, час понизност слуге,
Циљ си ком воде сви пути, све пруге,
Пред ким се ништи гордост људског ума.

Стварајмо собом видике и боје,
Светове нове, но светове своје!
Ноћас за тебе само желим знати.

Те ноћи то сам само рећи знао.
Па ипак ја сам само сан ти дао,
А мислио сам целог себе дати.

V

Ј а читам данас твоја писма драга

Из којих топла наивност се смеје
И чедна љубав, коју младост греје.
Ја читам писма, но сумор ме хвата,

Јер прошлост врх њих већ остави трага,
И туга Билог из вијуга веје:
Сећа се данас страсне чежње, где је
Сахрањен спомен на лет белог јата,

Што оде у ноћ без збогом и крадом,
Још шум му чујем кроз маглине плаве,
Но ноћас пахне неким гробним хладом.

Одјек се мрзне, а ноћ на ме сипа
Лептира мртвих покидане главе.
И док ум слепо по словима пипа,

Ја чекам тице да се снова јаве.

VI

Б ол ме и туга научише вери

У празном храму, уз шум кипариса
Чуо сам одјек сахрањених миса
И чуо Бога који љубав прашта.

И гордост која божанством се мери
Засу ме дахом старих, древних списа,
И, уз шум јела, кестена и тиса,
Чух јецај срца што саблаз испашта.

Тада се зачу одјек једва чујни,
Као два зрна сребра, докле чиле
Сунчани зраци још топли и рујни,

Та два се звука расуше по храму
Замрвши као шум најтање свиле
И иконостас зави се у таму.

Две скамењене сузе то су биле.

VII

С нови су моји теби вредност дали,

Но не кајем се што се тако збило:
Знам да се свесно лажи гнездо вило,
Снови су били, али снови сласти.

Кад с богова се буду венци спрали,
Остаће, као сан на тиче мило,
Звук твога младог срца што је било
По својој вољи и по својој власти.

И кад избледи твој осмех и очи
И све се биће у сен Прошлог сточи
И смешна буде суза што се проли

И подсмех мноме проспе дах свевлашћа,
Чућу, кô шумор набујалог храшћа,
Куцањ твог младог срца које воли.

VIII

Т

и идеш од ње, ти, сунчани зраче,

Ти си јој косе миловао, мада
Сам ниси знао на шта сјај твој пада.
И њеном оку ти си дао сјаја.

У твој се дрхтај ненадно увлаче
Осмеси њени фини, кô тон јада
Тих осмеха је моја душа рада.
Зраче, жељан сам твога загрљаја,

Јер дршћеш препун пурпурнога праха,
Мириса њеног осмеха и даха,
Сав око мене хоћу да се свијеш.

Не распи живот свој случајем створен,
У душу моју дубок дуби корен;
Стани, јер не знаш шта у себи кријеш.

IX

Ј адују стазе у вечер јесењу

И модра река огрће се ћутом
Леденим сребром а по велу жутом
Уморног лишћа дршће пухор туге.

Мрак тешко спава у храшћу и клењу
И прожима ме песмом давно снутом
А у ваздуху пепелом посутом
Привиђа ми се одсјај танке дуге.

Гробнички покров скрио је све куте,
Само твој поглед моје очи слуте
И чујем смех твој кога нема више.

И топло ми је у том предвечерју,
Док ступа позна јесен у паперју:
То твоја душа шуми и мирише.

Х

у

теби ми је младост погребена,

Сунчана јутра, подневно пламење,
Љубави чедне последње прамење
Сазрео цвет се расуо нечујно.

Опело чујем и песма црквена
Сипа на мене маглине јесење,
Уморно плачу пољане и стење,
Модро је све што беше тако рујно.

Зар ниси горда као бесцен урна
У којој лежи прах мртвих царева?
А ти си тужна. Стид ти образ прели.

Разумем. Ова ноћ светла и бурна
Тражи у нама блесак палих днева.
Умрлог Бога ми би васкрс хтели.

Поноћ је. Задња звезда догоревала.

XI

Север је плео гранама опело,

Побожно зима спуштала се с гора,
Из свога сиво-плаветнога двора;
И јаблању се грчила имела.

Лежи се река и иње је бело
Као низ ситних папратових спора
Превлачи слојем залеђених бора.
Зима је царски вео пољем плела.

Река се мрзне, али покушава,
Све чари које даље југу броде
И раскош зиме да у себи сточи.

Али од свега што се оцртава
У огледалу неслеђене воде
Ја видим само твоје топле очи.

XII

Ч уј како је ноћас шум цветова речит,

Збори нам о Новом с пуно сласти мамне,
Препун неситости, препун чежње пламне.
Из свакога цвета хоћу по кап једну.

Кидајмо их! Али низ је њихов вечит.
Ређају се боје пресветле, претамне
И игре мириса слатке и помамне
Кидајмо их пре но издахнути хтедну.

Но све их је више, а стаза се шири,
Води ли нас гробљу, где се свесно мири
Безбрижна веселост и старачки сумор?

Мириси нас гуше, но циљу смо ближе.
С тајанственог брда поклопац се диже,
У дну пећине се блиста натпис: Умор.

XIII

И

срешћемо се опет једне зиме

У маглен сутон пун увелих нада,
Ти нећеш бити ни страсна ни млада,
Али још свесна свега што се збило.

Блеснуће стари твој осмех и њиме
Ти васкрснућеш све, и маскарада
Прошних целова, снова, серенада
Прхнуће као прездравело крило.

Но то ће бити за тренут, а потом
У наше очи леш ће маја лећи
И тај тренутни осмех ће изрећи

Суд над некада вољеним животом:
Оно што тада звасмо живот цео
Беше тек један мали, светли део.

XIV

Тражио сам једно ново небо, да бих

Загњурио душу са сновима свима,
Душу пуну празних осека и плима,
Душу, чији кути бежу лажи сити.

Ти сплет својих жеља невиних и слабих,
Уздахе свих ноћи, свих лета и зима,
Песме свих сотона и свих серафима
Хтела си у један кип свих снова слити.

Обоје за истом жудили смо сликом,
Вођени нејасним лугали смо дуго,
Кô да назирасмо мраком једно друго,

И рекосмо реч, што не рекосмо ником
На сусрету првом, мада нисмо хтели
Ми смо се волели, пре но смо се срели.

XV

Н

из спомена спава у томе коралу,

Што час блед, час модар, час крвљу преливен

Чува један сонет на дну душе скривен:

На уснама твојим спомени се јате.

На њима одсвирах пољубаца скалу.

Шум беше час звонак, час болно разливен,

Час хладан и као од олова сливен,

Час једар кô песма што поздравља свате.

Проснили смо бајке умрлих времена,

Осетили дражи сталности и мена

Што су нас створиле понизним и холим.

Свег пакла, свег раја одсвирасмо шумор,

Сву хучност, сву срећу, сав јаук, сав сумор,

И сад знамо само један акорд: Волим.

XVI

амтим зимско јутро, кад си сузним оком

Гледала у моје очи што те воле;

Хтела си да видиш у дну душе, доле,

Да ли спава љубав или вешта глума.

...Гледаш дуго, дуго. Зора тече током.

Али твоје очи, негда смело холе

Видео сам тада како ћутке моле.

Свуд тихо. Смркова шуштала је шума.

И сад, удаљен, видим твоје веђе.

И кад не бих хтео ни име ти знати,

Твој ме тужни поглед као сенка прати.

Не уmem да грешим, кô што чиних пређе.

...Чудна љубав влада у срцима нашим:

Сад те волим, а твог уздаха се плашим.

XVII

Н

е бежи, ноћи, отпочела сетом

И танком мрежом једноликог ткива,
Јер кô у бездан, у те се улива
Дах стрепња, што ће уздахе да броје.

За сваком зимом и за сваким летом.
Стани сад док се млади сан ужива,
Неоскрвљена срећа док се снива,
Сад кад смо сами ја и небо твоје.

Стани, да ти се исповедим, стани,
Али ти идеш немо својим током
Следећи једном промислу дубоком.

Ти не разумеш реч ни поглед сани.
Чедна и хладна реч Вечитог пратиш:
Ни с ким да кличеш и ни с ким да патиш.

XVIII

Н

оћас смо чули Пана како рида,

Дршће у своме јадноме оделу,
Литију лета испративши целу,
Кô задњи херој војске која гине.

Он гледа како лишће киша кида,
Он зна да то је предговор опелу:
И њему спрема смрт одећу белу,
Но неће моћи никад да је скине.

Он хоће младост и румена крила
А ми смо брали цветове априла.
И он задрхта збуњен у том часу.

Кô борац хтеде достојно да падне
и смрћу песму о лепоти дадне:
Камени Пан се у рој звезда расу.

XIX

Васкрснуо је један бокор свенут

Пун вреле боје младалачки јасне,
Охол кô лепе краљице из басне,
Расувши мирис уздисања врела.

Искушења је зацарио тренут,
Плавио ме је дах лепоте страсне,
Љубави једне кржаве, а касне.
Што мене за свог кумира је хтела.

И дрхтао сам крај раскоши што је
Нудила своје мирисе и боје.
И тад утекох сав стидом обливен.

И узбрао сам, кô кришом, пун жуди
Цвет један, што ми још мирише груди,
Цвет тужан, бео и у куту скривен.

XX

З
виждала је зима, кад смо овде били

Крај овога жбуна, што сад зелен листа,
По коме пролетњег сунца сјај се блиста.
Он сад чудно шушти као да ми вели:

"Волео си онда и кад север цвили,
А данас си тужан. Пољана је иста
И ведро и млада, а небеса чиста.
Но твој поглед лута, јер он Прошло жели.

Изван душе своје ти се срећи надах;
Садашње не појмиш, а због прошлог страдаш.
Ја, довољан себи, не знам песму јада.

Проспавам мразеве с облацима сивим
И будим се, да се самом себи дивим,
И заспаћу вечно, кад ме умор свлада."

XXI

С
ву тугу своју у те бих да скријем

И да, друкчији но што сви ме знају,
На твоје недру, кô у родном крају,
Кришом од људи сузе своје лијем.

Само твој да сам, и сав да се свијем
И да ме очи твоје воде рају,
У кут где боли и уздаси стају:
Из твога ока да утеху пијем.

Мој бол је велик, од свег бола већи,
И само теби, теби ћу га рећи:
О, буди сведок мога искушења!

И вратићу се чист, у свет пун гада
И вратићу се без греха и јада.
О, буди црква и Бог мог спасења.

XXII

о олују ти ноћас поздрав шаљем.

Слушај како ми шум раскошно свира

И сањив сутон са облака спира

И пахуљице нагле расејава...

Чуј, тутњи, жури свом циљу све даљем,

Тисућ мириса у загрљај збира

И растура их стазама свемира.

Нек нађе твоје око које спава!

И нек твој лепи лик му тутањ смири,

Да стане, да те помилује меко

И да отхуји далеко, далеко.

И док се твоје око тихо шири

И око тебе низ мириса плете,

Да чујеш моју душу пуну сете.

XXIII

Ч итаве ноћи сажиху ме, пеку

Негдашњи снови проживеле среће
И тешки сумор сагиба ми плеће
И само чујем смрти тешку јеку.

И жудим косу твоју тако меку.
А чежње моје, све дубље, све веће,
Очајна немам црном косом среће
А око грли пучину далеку.

И све је пусто у околи целом
И раскош боја звони ми опелом
Кô сјајни пролог неке патње грозне.

О, чему сјај тај што дан очарава
Кад моја срећа на дну Прошлог спава?
И тихо јецам сред вечери позне.

XXIV

Сав сјај што нећу крај мене се јати,

Сва празна ласка страсно ме целива
И хучном игром жуђен идол скрива
И оргијама сунца ход ми прати.

О, ја бих хтео сав тај раскош дати,
Да срце кришом тајну сласт проснива
У капљи светој што се ћутке слива,
За којом жудно сав мој живот пати.

Но никад можда та невина жеља,
Та лиска крила од чедности беља,
Неће кô круна и дар судбе бити.

Последња мета остварена с муком
Тутњава вечном пратиће ме хуком,
А ја ћу тихи, тихи сумор снити.

XXV

O, како боли на дну душе сане,

Kô црна слика немоћнога Хоћу,
Kô бела авет што крв сише ноћу,
Дубока љубав болом скрите ране:

И када зора у пурпуру плане
И сутон румен зрелом пева воћу,
Ја скривам своју очајну самоћу
А суза посред дивљег смеха кане.

И очи блесну, усне затрепере
И жудња цикне и морем се проспе.
А небо модрим звездама се оспе.

И као грешник без свести и вере
Приносим душу огњу што се пуши.
И Бог још један у души се сруши.

XXVI

Н

еми су за мене олтари кô стене,

Амвона нема да ми очај чује,
Опрости чежњи која себе трује,
Да појми душу и идоле њене.

Смрзнут је талас да барку покрене,
А само поноћ тешки чекић кује,
И грозни Тартар медну лаву бљује
И јуре патње да наде замене.

И сву ноћ тако пустим градом блудим
И тебе тражим и свој олтар жудим,
Забринут гледам небеса што ћуте.

И ништа нећу од живота овог
Но милостивог неког Христа новог,
Да исплачем се у његове скуте.

XXVII

Завршила се једна тиха драма,

Ветар је цвеће разнео пољаном,
Шинула бура над нежношћу саном,
Ти не знаш шта се одиграло с нама.

Ти си ми срце узела што плама
Да пакосно се сладиш новом раном,
данима душу варала би маном,
Да тобом задња заврши се гама,

Стара се прича поновила снова:
У стари гроб је дошла туга нова
А мислио сам младалачком чашом

Да певам химну, појен срећом нашом.
О, зашто, дуси, црном руком вашом
На старом крсту позлатисте слова!

XXVIII

О, јадни моји кринови и лале,

Спустите главе, треба да се вене,
Нећете више у јутарње смене
Осмехе чути и клике и шале.

Разбијте бисер, седеф и корале
И лијте сузе, јер су црне сене
Пале на извор ружичасте пене
И дробе ахат и црне корале.

Некад мирисом к себи сте ме звале
И беле лиске за пољубац дале
У час кад речи и кад боје плене.

А сад је тужно свуд куд око трене.
О, јадни моји љиљани и лале,
Немамо сунца. Треба да се вене.

XXIX

Ходите опет, моје ноћи миле,

Ноћи лутања и винскога дима,
Презрео сам вас, кô боце од лима
Кад њене руке о врат ми се свиле.

Тад друго вино усне су ми пиле
Зенице њене. И видех у њима
Сву чар, о којој тек се привид има.
И моје очи греха су се криле.

Вај, треба, ноћи, опет с вама сада,
Руку под руку, у кал где се пада.
Но, авај, данас туђе сте и стране.

Далеко моје одбегло је јуче
Јер никад више зрак згашене луче
У вашем недру не може да плане.

Туђи смо, туђи, моје ноћи миле.

XXX

Вечерас, мала, чуј крај једне приче:

Био је један џин свемоћне власти,
Оркан је роб му био с пуно части
А он је море шибао што риче.

И једног дана Нимфа топла, мека,
Даде му пехар препун чедне сласти,
И он се опи од детинске страсти,
И у трк пусти у поља далека

Зауздан оркан и сунчане зраке.
И једног дана усред игре лаке
Она му разби пехар, кад га таче

Најслађу кап да посрче занесен,
И сад, ено га. Усред Маја јесен!
И он кô кепец блуди сам и плаче.

XXXI

Кô устремљене две буктиње свеже,

Уз праскав пожар растопљене смоле
С вриском фауна и нимфи, што голе
У сусрет јуре, кроз вијор што реже,

И крше стабла и кидају мреже,
Наша су срца што се вечно воле
Скрхала стреле, што су се заболе,
Стопила хуе сметове што снеже

И уздрхтала и жедна и жудна
У крвавом се загрљају слила,
Здравши чежњу, што се врх њих свила.

Кô танки вео и кô магла студна,
Пијући пламен, да стопе и спрже
Растанка звоно, што звони све брже.

XXXII

О

, нек ти рекне тај пољубац, што се

Свршава новим пољупцима, да је
То усклик жуди која вечно траје,
Песма усана што се крвљу росе

И преко вода чежњу страсти носе,
Купећи сунца и цвеће и краје,
Жуд лудих ноћи када разум стаје
Да спусте теби на усне и косе

И да усаде у зенице твоје
Мирисе, звуке и звезде и боје;
И кô победник што гине на мети

Уз шумни плесак, крај у њему стечем
И да ти њиме песму сунца речем
Кад раставити усне значи: мрети.

(1916)

XXXIII

И

гра пустим гробљем тежак дах багрења,

А два стара врана на црквеном крову

Гракћу кô да мртве из гробнице зову.

И чу се громор кô ломњава стења.

И авети пуне ноћнога прамења

Причаху ми чудну повест у ноћ ову:

Старе душе тогу обукле су нову

— Стари дах је, само одећа се мења.

Ја сам био мртав или живе ствари.

Јер све беше исто: дрвета и сени

И небо и земља и лептири њени.

А кад сутра зора расу своје чари,

Ја поздравих сунце и небеса плава

Кô мртваца старог који васкрсава.

(Без датума)

XXXIV

О

длази од мене и тони у калу,

Иди путем којим душа мртва бива,
Путем где се младост тренутно ужива
И предаје лудом и порочном валу.

И кад једног дана твоју главу малу
Осетиш да јесен пепелом покрива,
Заплакаћеш горко болом срца жива
Што си чар лепоте сточила у шалу.

Тад ћемо се срести. Далеко, бескрајно
Биће наше душе тога боног часа.
Тад ћеш осетити како се таласа

У твојем срцу љубав спржена очајно
И моје ћеш око које слава греје
Осетити како поносно се смеје.

Појмићеш, но доцкан, шта остаје трајно.

(1917)

XXXV

услари, где сте? Стег наш је развијен

И крв је пала и гробље је свеже,
Синови храбри литицама леже
А народ цео у црно завијен.

Гуслари, где сте? Враг наш је разбијен,
Но још нам гуја плете мукло мреже
И бриге наше младе главе снеже,
Последњи гутљај бола је испијен.

Гуслари, где сте? Питах на све стране,
Устајте светле да славите дане,
Већи сте од нас! Из гробља се зачу

Из сваког срца већа песма тече
Но што је могло гудало да рече,
Јер људи ћуте кад векови плачу.

(1917)

XXXVI

СУТОНИ

В ај, сваки је сутон непријатељ за ме.

У моју душу сумња се прикрада,
Јер видим да смртна хармонија влада
У тој мешавини светлости и таме.

И тад као херој после страсне битке
Одморишта хоћу без страсти и жара,
Већ да ми се душа на души одмара
И да милују ме благе руке витке.

Јер у сутон груди пуне су ми плача.
Можда је то скривен бол што дању ћути
А у сутон јасно, када мру тренути,

Осећа како се у старост корача.
Море пролазности дан свирепо гута
Хладно за бол душа што у њему плута.

Страх ме од самоће кад време корача.

(1917)

XXXVII

Н

емој да се кајеш кад ме будеш срела

На светломе друму, ка Великом Храму,
Кад те мимоиђем уплакану, саму,
Презрену од свију. Ти си тако хтела.

Гледаћеш из кута, уморна и свела,
Завијена у грех и порочну таму,
Не оплакуј тада своју болну драму.
Свакидашња прича... Ти си тако хтела.

Мада ниједан ти поглед нећу дати,
Ипак у мени ће спомен задрхтати,
Но мој горди осмех тај уздрхтај скриће.

И док моју главу свеже руже ките,
За те, одевену у подсмех и рите,
То болно сазнање осмех неба биће.

(1917)

XXXVIII

Опроштај ће доћи и за те, но касно

Доћи ће у јесен твог палог живота,
Кад избледи младост, потамни лепота
И утрне око ватрено и страсно.

Тај опроштај тада збориће ти јасно,
Као најстрашније сручена срамота,
Заосталу част да ланцима обмота
И из душе твоје крикне полугласно,

Очајно презрење свог властитог пада,
Кад прљава душа ничем се не нада,
И бол на њу пада као киша позна.

Рашчупане косе, раздртих рамена,
Бићеш свакодневна слика ситних жена.
Опроштај ће доћи кô пресуда грозна.

(1917)

XXXIX

Зашто кад ме твоја реч горко заболи

И када кроз тебе све у мени плаче,
Привлаче ме теби све више и јаче
Неки непојамни таласи и тмоли?

И када те мрзим, тад мој бол те воли
И док моју душу Твоји греси тлаче,
Кô очајник с чијег чела сјај се смаче,
Желим те тад, кад ме бол због тебе сколи.

И ником не могу бол у срцу скривен,
Бол, у тешки терет кô од туга сливен,
Рећи тако топло, сав патњама сморен.

И ја као лудак у бунило падам
И хтео бих да се само теби јадам
За тај бол који је баш од тебе створен.

(1917)

XL

СВЕШТЕНИЦИ

Н

аша плаха младост не осећа бездну,

За њу пут је греха беласање магле,
Ка животу бола наша срца нагле
И за страшћу туге једра прса чезну.

Смрт нити нам страсти нити срца резну,
Нити да у сузи очи нам замагле:
Наше су се очи с побожношћу сагле
Пред гробљем богова што у срцу грезну.

А кад руб црвени сунцем с јутра блесне,
Ходамо кô херој поносит у јеци
Новом храму бола, горди, душе свесне.

Нека урла Кербер! Цепте трске многе;
Ми у белом руху кô афрички жреци
Грехом новом Јуди опраћемо ноге.
(Без датума)

XLI

СЕДАМ СМРТНИХ ГРЕХОВА

О, грешио сам свих грехова седам,

Гордост и гнев ми задаваху ране.
Кад љубомора мојим оком плане,
Презриво грешне покајнике гледам.

О, ситио сам утробу без мере,
Лаком на срећу био сам и бивам
И о лепоти тако слатко снивам,
О, грешио сам свим гресима вере.

Па ипак бедни сви су греси ови
Кад сладострашће поји живот срећом
И тражи змију из раја измаклу.

О, сотоном ме, о Боже, назови
И дај ми моћи да снагом све већом
У грехе тонем и да стремим паклу.
(Без датума)

XLII

КОМЕДИЈА ЉУБАВИ

У

моран сам, драга, од љубави наше

И кô тешки терет на очи ми пада
Несвестица пуна и среће и јада,
Кô пијанство после искапљене чаше.

Вај, знај, мене такве нејасности плаше.
Моја јасна душа вечне среће рада
Узбуђена дршће и губи се када
Засити се, кад кô херој сабљу паше

После много борби и пресит победа,
Јер никада краја том неред у реда!
Равнодушно слушам глас ти истоветан,

А до скоро ја сам трептао сав збуњен,
Кад ти такнем усне, свет за мене цветан,
А данас те жалим као цвет окруњен.

(Без датума)

XLIII

ГРЕШНИ СОНЕТИ

(СИН ЗЕМЉЕ)

З агрмеће Господ у страшни дан суда,

А ја ћу му рећи: "У најцрњем мраку
Твоју реч сам чуо гвоздену и јаку
И због њих починих своја дела луда.

Ја сам хтео разлог живота да решим
И чух глас твој да ме земној сласти вуче,
Јер земаљских тајни да ми даде кључе.
Твоје сунце ме је учило да грешим.

И нећу му рећи да се за то кајем."
И рећи ће Господ: "Рај ти нећу дати,
Ту болницу где се од досаде пати.

Ни пакао нећу: створићеш га рајем.
Награду добијаш кô ни један човек:
Бићеш вечно ништа од данас и док."

(Без датума)

